

החברותא

בס"ד ערש"ק פרי' שופטים ה' אלול תשע"ז

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 539

פנינים יקרים

בעניני דינא - תשובה

אמרו רז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה שמתוך בא לשמה (פסחים ב) מהלשון לעולם משמע כי אי אפשר לבא למדרגת לשמה אם לא יהיה תחילה שלא לשמה. מדויק מהלשון שמתוך שרק אם עיקר השאיפה היא להגיע ללשמה, אלא שמסתייע בשלא לשמה שיקל לו לעמוד כנגד יצה"ר, באופן כזה יבא אל הלשמה.

איתא בספרים על חודש אלול אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול. כי עיקר התשובה צריך להיות על זה לזכור כי נשתלחנו בעוה"ז לעשות רצונו יתב"ש. ומה שמרודין בהבלי העולם ושוכחין העיקר, על זה צריך להיות עיקר התשובה לחזור ולקבל על העבדות להיות מוכן לקשות רצונו יתב"ש ועמך לא הפצתי בארץ. ואם מקבלים זה העול בשלמות אני לדודי, ממילא ודודי לי.

דעו כי ה' הוא האלקים הוא עשנו ולו אנחנו וכו' (תהלים ק) בפסוק זה הכתיב ולא באלף והקרי ולו בואו. רמז על אלול לא אנחנו הכתיב ע"י שלא אנחנו ומבטלים עצמנו, לכן לו אנחנו עמו וצאן מרעיתו שאמרו חז"ל א' באלול ר"ה למעשר בהמה...

הימים הללו ארבעים יום האחרונים של השנה שהיו ברצון הם בעצמם מסייעין לבנות בני ישראל לתשובה. כאשר דור המדבר היו חרדים מאד לה' בימים אלו, וכמו שהחטא נשאר לדורות כמ"ש אין לך פקידה שאין בו מעון העגל ממילא התשובה שעשו אז ותקנו החטא, בודאי היה ג"כ לדורות, וכמו שלוחות השניות שהיו בדרך בעלי תשובה נשאר ההארה שלהם. גם עתה יותר מהימים של הלוחות הראשונות כי בעלי תשובה אתיין בהילא סני.

בשופר משתמשים לימי ראש השנה המלכת ה' ובימי אלול בתשובה וחרטה התקדשות והתעלות. וגם לעומת זאת משמש השופר להרעיש בתרועת מלחמה והוא קריאה לאומץ והתלהבות. שני ההפכין שבתקיעת שופר מלמדנו שצורך תקיעת השופר לעורר את המלחמה שיש לאדם כינו לבין עצמו מלחמה לנפש האדם עם הבהמיות שבו שהרי קול השופר מחויר אל מצבו הראשוני כתינוק בן יומו שאין לו עדיין כל בטוי אלא קול צעקה...

המדרגה העליונה בהכנעה המחויבת מדרך התשובה שיגדיל ויאדיר עבודת השם ולא יחזיק טובה לעצמו, כי יקטן הכל בעיניו כנגד מה שהוא חייב בעבודת השם, על כן יכנע ויעבוד בהצנע ולא יחמוד כבוד על מעשיו הנכבדים, ולא יבקש תפארת על פעליו המפארים ויסתירם מדעתם כפי היכולת.

(שערי תשובה לרבונו יונה)

וזוהו ענין התשובה שהודונות נעשו בזכויות (יומא פו) שגם המכשולות הם מסדרו של השי"ת והכנה לדברי תורה. וזה שנקרא השי"ת המרבה לסלוח שמצידו הוא הסליחה אבל מצד בני אדם הוא הכרת החטא והחסרון וכמ"כ וחטאתי נגדי תמיד (תהלים נא) ואעפ"כ חוזר ומתודה...

מתחילה היה רק תורה שבכתב ומדריגת יום המאיר מאור פני משה שהוא כפני חמה, וכן נקרא התורה על שמו תורת משה, ואח"כ התחיל פני יהושע וכל תכלית אוריינת וחכמתו להיות מודעת ליה חטאיו וחסרונו שהוא חסר אור החמה של משה ומצפה לאור שאיננו ואז יזכה ליום ולחופ של חסד. ולכך פתיחת ספר יהושע ויהי אחר מות משה...

איתא בברכות דף נא. ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך - בשני יצריך יצר הטוב ויצר הרע דהיינו שישתמש ברצונות יצר הרע להסתייע אל הטוב...

(מהרש"ז מקלם)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

שיחת א"ר הרא"ש ז"ל א"א בפרשת מטות - אסעי תשל"א נכתב ע"י א.א. 539

הכח של בני אדם לו הוא, ורק זה שמכיר שאינו אלא כדוגמת הבהמה, והכח שיש לו אין זה כי אם כח ה' השוכן בתוכו, עליו שייך לומר שיש לו כח. וזהו מותר אדם מן הבהמה, שהבהמה אין ביכולתה להשיג את זה ולכן היא נשארת בהמה, והאדם יש לו אפשרות להשיג את המציאות הזו ואז הוא נחשב לבעל כח.

ואידך זוכה האדם להשגת מציאותו? על ידי הקשיים והמכשולים שיש לו! שהם מלמדים אותו שבעצם אין לו אחיזה כלל, והוא משיג שהמציאות שלו היא שאינו יכול לעשות כלום, והוא מתחיל להתבונן לחפש את ההכרח שלו שנותן לו כח, ומוזה הוא משיג את הכח הנעלם. רק בדרך זו יוכל להשיג את זה. כי את השכל הנעלם מכל רעיון אי אפשר להשיג היות שהוא גלמוד, עלמא יחידאה, ורק על ידי שהאדם משיג את שפלותו הוא יכול להשיג. ובאותה מדה שהוא משיג את שפלותו כך ישיג את השכל הנעלם, וככל שישגי יותר את האין שלו, כך יכיר שהכח שיש לו ב-אין שהוא נמצא נובע מהקדושה, והוא נהיה כמו בהמה שלא שייך בה מציאות של כח עצמי.

וזהו תכלית עבודת האדם, להגיע לבחינת בהמה, ואפילו זה שנמצא במדרגות גדולות צריך להגיע לכך שיהיה מציאות של בהמה, שאין לו שכל כבהמה, ואין לו שום כוחות אנוש, בחינת - ונחנו מה, ואז הוא יכיר את עצמו כבהמה כמו שאמר דוד המלך ע"ה "בהמות הייתי עמך".

וההבדל בין אדם לבהמה הוא, שבהמה אין לה מחשבה, והיא חיה כמו בהמה ללא שום

באדם יש חיובי ושלילי. חיובי, מה שהאדם עושה ומקיים את רצון ה', וכנגדו השלילי שנברא בו האדם בכדי שעל ידו יגיע לשלימות. ובאמת כח חיובי יש רק אחד, הוא האחד המיוחד, והאדם הוא כולו שלילי, שלילה מוחלטת מכל וכל אין. ועל ידי שהוא משיג את שלילותו, ממילא הוא משיג ויודע שיש כח עליון המחיה אותו ונותן לו כח לעשות חיל, וממילא הוא נעשה מחוייב לה' ואינו מופקר, ואז הוא נעשה חיובי.

אנו קוראים לקב"ה "קדמון לכל דבר אשר נברא", שלכאורה אינו מובן, 'קדמון' שייך לקרא על דבר שיש לו גבול ולומר שזה קדם לזה, אבל הרבש"ע שהוא נצח מה שייך לקרא לו 'קדמון'. אמנם כאשר האדם שיש לו תחילה וסוף מבטל את עצמו מכל וכל, הוא נכנס לתכלית של אין סוף, ואז בהגבלות מעיד האדם כי הקב"ה הוא קדמון, דהיינו שהוא מראה שהרבש"ע הוא קדמון לכל דבר. כי מאיפה אנו יודעים שיש רבש"ע והוא קדמון, רק על ידי האדם שהשיג את שלילותו, והוא חי במציאות שכל הכח שיש לו של הקב"ה הוא, והוא מחוייב לה'.

אך כל עוד שהאדם אינו חי בהרגשה הזו אין לו מציאות כלל. כל זמן שהאדם אינו חי את המחייב של מציאותו לא יתכן שיהיה לו מציאות. והוא כדוגמת בהמה שהיא בעצמה אינה מסוגלת לכלום אם לא שמנהיגים אותה, ועם כל הכוחות שלה היא עדיין בהמה, כי למרות שנבראו בה אינה יכולה לממש אותם אלא רק ע"י האדם שמנהיגה. וכמו כן הוא האדם. כי אין שום כח בעולם זולת השי"ת אשר לו הכח והממשלה, וגם

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

539 א

כי מתוך שמכיר את שלילותו יודע שאת כל חיותו הוא שואב מן המחייב שלו ואם המחייב היה עוזב אותו להרף עין ח"ו היה נשאר כדומם, נמצא אם כן שכל אחיותו היא מהמחייב השכל הנעלם מכל רעיון, ומתוך ה-אין שלו מוכרחת מציאות ה'. ואם כן השכל שלו בעצם השכל הנעלם מכל רעיון, והכח שלו הוא הכח של אשר לו הכח והממשלה ונמצא שכביכול הקב"ה שורה ומתלבש בתוך הגוף הזה שנהפך ל-אין.

וזה שאמר דוד - וליבי חלל בקרבך, דהיינו שהיה כבהמה ללא שום כוחות, ולכן זכה למלכות דקדושה, דהיינו מלכות ה' בתוך הגוף שלו. ולכן דוד מלך ישראל חי וקיים - בבחינת גוף והוא נהיה עלמא יחידאה, דהיינו שנעשה שליט על עולם התחתון. וכל עוד שהאדם לא מופשט מגופו לגמרי, בבחינת 'אין' הגמור שאין לו אחיזה כלל, שהוא בחינת אין סוף, הוא יכול ליפול באפיקורסיות, מחמת שאינו משיג את השכל הנעלם מכל רעיון. אמנם דוד המלך אמר "בהמות הייתי עמך" ר"ל מפני שהייתי עמך - עם הקב"ה, ולכן הכיר את הבהמיות שלו, ובזה נעשה שילוב של ה-אין שלו עם הכח של הקב"ה אשר לו הכח. ולזה הגיע על ידי בחינת "לך דומיה תהלה" - 'דומיה' מלשון 'דומם' ע"י שהיה כדומם הכיר את בוראו, וידע לפאר את שם כבוד מלכותו. ולמטרה זו ברא הקב"ה את האדם, שבעצם הוא לא יותר מבהמה בעזרת אדם, בגלל שרוצה שהאדם ישיג את השכל הנעלם מכל רעיון, ויגיע לבחינת עלמא יחידאה כנ"ל.

המשך יבוא אי"ה

חשבון מהיכן חיותה ומה היא. והאדם יש לו מחשבה, הוא חי במחשבה והולך עם מחשבה, והוא מוכרח לקלוט שכל האחיזה שלו היא מכח הנעלם, ולהשיג עצמו בחינת בהמה. לשם זה ניתנה לו הבחירה. והיה, אם הוא חי עם הבהמיות שלו, הוא מקושר לשכל הנעלם המחיה אותו ואז הוא אדם. ובאם הוא נופל לרגע מן הבחירה, הרי הוא בהמה ממש. כי האדם באמצעות המחשבה יש לבהמה שלו התקשרות לנעלם, והבהמה שאין לה מחשבה נשארת בהמה, וזה שאינו קולט את המציאות הזו וחי בבחינה של כוחות עצמו, נשאר בהמה, ואף יותר גרוע מבהמה. כי בהמה אינה מתגרה בנעלם, שאין לה בחירה, ואין זה תפקידה להגיע לנעלם והאדם שזה תפקידו שיהיה "כגמול עלי אמו" ויגיע לבחינת "בהמות היית עמך" והוא חי בהרגשת מציאותו - הוא יותר גרוע מבהמה.

ובכדי להגיע לזה, צריך האדם לעבוד על עצמו ("זיך אויס הערבטן") עד שבתוך הגוף שלו יהיה בחינת השכל הנעלם מכל רעיון ומהגוף שלו נהיה גילוי הקב"ה. כי מי פרסם שיש שכל הנעלם מכל רעיון? הבהמה? הרי היא בחינת 'דומם' שאין לה בחירה. רק האדם בעבודתו צריך להגיע לבחינת בהמה בלא בחירה, ועל ידי הבהמיות שלו ישיג ויכיר את מציאות ה', על ידי הקשיים והסיבות שעובר שמראים לו את ה-אין שלו, שאין לו כח, ואין לו קיום כלל. ובשעה שיגיע להכרה אמיתית של קיומו, ש-אין מתום בבשרי ואין שלום בעצמי, וידע שכל העולם לא נברא אלא בשבילו, וירגיש שהוא בסכנה גדולה ועצומה בכל רגע ורגע,

הגמ' במסכת יומא (פ"ב ע"ב) מקשה מריש לקיש לריש לקיש שבאחת הוא אומר שהחזיר בתשובה וזונוה נעשית לו כשגגות. ובשניה הוא אומר שהזדונוה נעשות לו כזכויות. ומתריץ שאם חזר בתשובה מיראה וזדונוהו כשגגות ואם חזר מאהבה וזדונוהו כזכויות. נשאלת השאלה איך ניתן להפוך את הזדונוה לזכויות וכי ניתן לשנות מקצה אל הקצה את העבר? הרי אין כוח בעולם שיוכל לשנות את מה שהיה? כמו שאם אתמול ירד גשם אין שום כוח בעולם שיוכל להפוך את המציאות ולומר שאתמול היה יום בהיר והשמש זרחה? והנראה שבאמת אין להבין מזה שהעבר משתנה, אלא יש להבין שיש כח באדם להשתנות עד כדי כך שכל הכוחות שהקדיש לשעבר בשביל להרע מקדיש עתה בשביל להטיב. המהפך הוא כל כך מקודש שנראה כאלו נברא מחדש. וזהו המתנה הגדולה שהשי"ת מעניק לאדם... (אמר המעתיק השווה למש"כ בכל לבבך בשני צדיך ודרשו יצה"ר דהיינו שישתמש ברצינות היצר הרע שלכאורה משכוה לרע והוא יסתייע בהם אל המוב...).

אמרו חז"ל העושה תשובה מאהבה וזדונוה נעשות לו כזכויות (יומא פ"ב) כמו שכתוב בבלעם ויהפך ה' אלקים לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך, איתא במדרשים שמלחמת סיחון היה באלול וממילא המעשה דבלעם היה בימים אלו ובאותן הימים לא כעס הקב"ה ונשארו ימי רצון על לעולם, והכל הוא ע"י האהבה שכתוב שם את גאון יעקב אשר אהב סלה.

מפורש אצל יעקב אבינו ע"ה בפסוק ויפגע במקום (בראשית כ"א) שאמרו חז"ל מכיון שנתן דעתו לחזור מיד קפצה לו הארץ, ונאמר: השיבנו ה' אליך ונשובה (איכה ה) פירוש שהחזיק צריך רק להתחרט ולהתפלל באמת שישבינו השי"ת אליו. ויהא נחשב כאילו שב בעצמו כמ"ש ונשובה... ולענין זה אמרו חז"ל (ע"י י') יש קונה עולמו בשעה אחת.

צריך האדם בשמעו המוסר לעורר נפשו ולשום הדברים אל לבו ולחשוב בהם תמיד ועליהם יוסיף לקח ומלבו יוציא מלין ויתבודד בחדרי רוחו וישבו יהפוך יד תוכחתו על נפשו. ולא יסמוך על תוכחת המוכיח לבדו ותוכחתו לבקרים ולרגעים תהיה עד אשר תקבל נפשו המוסר ועד אשר יטהר... (שערי תשובה לרבנו יונה)

איתא במסכת שבת (לא ע"א) מעשה בנכרי שבא לפני הלל ואמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשעומד על רגל אחת. גיירה ואמר לו מה ששנוי עליך לא תעשה לחברך. וזהו כל התורה כולה ואידך פירושה היא זיל גמור. לכאורה קשה איך ניתן לומר שזוהי כל התורה כולה דגם כאשר כל דיני בין אדם לחברו נכללים בה אך כיצד נכללים בו דיני בן אדם למקום? אלא שהקב"ה כל כך חפץ בזהירות בין אדם לחברו עד כדי כך שנחשב כזהיר בכל הדינים הקשורים בין אדם למקום. וזה שאמר רש"י שם שרעך-חברך זה הקב"ה. ודו"ק וירוח לך.

איתא בגמרא ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו. פירוש הדבר כי כל המצוות ומעש"ם שהאדם עושה ברצון הטוב ובשמחה הוא הנכתב בספר חיים שיש בו חיות ושמחה - ומה שהאדם עושה ח"ו בעצבות הוא אשר נקרא ספרי המתים כי הוא בלי חיות. בימי עשי"ת הם ימי רצון להעלות כל המעשים אשר נעשו בכל השנה גם המצוות שנעשו בלי חיות. וזהו הפירוש ספרי החיים וספרי המתים פתוחים לפניו. (מתוך תפארת שלמה)

אלול: לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים (תהלים כו) 'לולא' אותיות 'אלול' ו-האמנתי מלשון - אומן את הדסה, היינו שע"י חודש אלול האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים שבו נפתח שער לדופקי בתשובה ולהגיע לשורשו ומחצבתו כבראשונה.

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדי 3 ירושלים

פ"ס: 5325477 - 02 5829688 - 02

ת.ד. 5080 ירושלים 91050